

Meslekî Kelimelere Farklı Bir Bakış: Ortak Kelimeler*

Furkan Kadir TOPÇU^a ^a Arş. Gör., Bartın Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bartın, Türkiye
e-posta: ftopcu@bartin.edu.tr

*Bu çalışma Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalında 2020 yılında hazırlanan *Mesleklerin Ana Kelimelerinin Türkçenin Söz Varlığına Katkısı Bakımından Ele Alınması* isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

ÖZ Dilin gündelik hayatta farklı birçok kullanım sahası vardır. Gündelik hayatta kullandığımız kelimelerin yanında mesleklere ait kelimeler de sık kullandığımız kelimeler arasındadır. Meslek kelimeleri, dilin öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Kelime öğretimi, dil öğretiminin temel unsurudur. Sözlük hazırlama sürecinde de bu husus göz önünde bulundurulmalıdır. Sözlüklere seçilecek kelimeler insanların karşılaştıkları, gündelik hayatlarında kullandıkları kelimeler dikkate alınarak belirlenmelidir. Bu çalışmada farklı meslek alanlarından temel kelimeler için alan uzmanlarıyla görüşülmüştür. Bu görüşmelerde farklı bölümlerde ortak kelimelerin olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın konusunu bu ortak kelimeler meydana getirmektedir. Çalışmanın amacı; farklı mesleklerde yer alan ortak kelimeleri belirlemek ve tarif farklılıklarına dikkat çekmektir. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden görüşme ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeler neticesinde elde edilen meslekler arası ortak kelimelerin tarifleri verilmiştir. Görüşme sürecinde ortaya çıkan ortak kelimeler ve tarifleri tasnif edilmiştir. Bu şekilde 123 ortak kelimeye ulaşılmıştır. Bu kelimelerin bütün tekrarları eklendiğinde sayı 297'yi bulmaktadır. Bu kelimelerden rastgele seçilen 26 kelime bulunduğu mesleklerdeki tarifleriyle verilmiştir. Ortak kelimeler değerlendirildiğinde farklı meslek alanlarında farklı benzerlik oranları görülmüştür. "Hemsirelik" mesleği öbür mesleklerle en fazla ortak kelimesi olan meslektir. En fazla meslekle ortaklı kuran meslek ise "Lojistik" mesleğidir. Elde edilen kelimeler incelendiğinde farklı meslek alanlarında ortak birçok kelimenin bulunduğu, bunların bazılarının aynı manaya geldiği, bazılarının farklı manalara geldiği, bazılarının ise bakış açısı olarak farklılaştığı görülmektedir. Özellikle aynı manaya gelse dahi tarif etme şekilleri ve bakış açısı farklı olan kelimeler dikkate değerdir. Bu tür kelimeler, meslekler arası bakış açısının nasıl değiştiğini göstermesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler
sözlük • sözlük bilimi •
terim • meslekî sözlükler

A Different Perspective on Professional Vocabulary: Common Words

ABSTRACT Language has many different uses in daily life. In addition to the words we use in daily life, words related to professions are also among the words we use frequently. Vocational words have an important place in language teaching. Vocabulary teaching is the basic element of language teaching. This issue should also be taken into consideration during the dictionary preparation process. The words to be selected for dictionaries should be determined by taking into account the words that people encounter and use in their daily lives. In this study, field experts were interviewed for basic words from different professional fields. In these interviews, it was seen that there were common words in different sections. These common words constitute the subject of this study. Purpose of the study; The aim is to identify common words in different professions and draw attention to differences in definitions. In this study, interview and document review methods, which are qualitative research designs, were used. Definitions of common words between professions obtained as a result of the interviews are given. Common words and definitions that emerged during the interview process were classified. In this way, 123 common words were reached. When all the repetitions of these words are added, the number reaches 297. 26 randomly selected words are given with their definitions in the professions in which they are found. When common words were evaluated, different similarity rates were observed in different professional fields. The profession of "Nursing" is the profession that has the most words in common with other professions. The profession that establishes partnerships with the most professions is the "Logistics" profession. When the words obtained are examined, it is seen that there are many common words in different professional fields, some of them have the same meaning, some have different meanings, and some differ in terms of perspective. Especially words that have different definitions and perspectives, even if they have the same meaning, are noteworthy. Such words are important in showing how the interprofessional perspective has changed.

Keywords
dictionary • lexicography
• terms • professional
dictionaries

Atf: TOPÇU, Furkan Kadir. "Meslekî Kelimelere Farklı Bir Bakış: Ortak Kelimeler". *Orun*, 1. sy. (2025): 101-114.

Başvuru: 03.03.2025 **Kabul:** 25.04.2025

Giriş

Gündelik hayatta dilin kullanımı, kelimeler ile gerçekleşir. Gündelik hayatta kullandığımız kelimelerin yanında mesleklere ait kelimeler de sık kullandığımız kelimeler arasındadır. Bu kelimelerle üniversite veya meslek hayatına başlayan herkes karşılaşmaktadır. Bu kelimeleri ve tariflerini bilmek hem mesleğe hem de hayata dair daha fazla bilgiyi beraberinde getirir. AKSAN'a göre, "Dil; düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir."¹ Dil, bir haberleşme, anlaşma aracıdır. Dilin, haberleşmede kullandığı araçları kelimelerdir. ERGİN'e göre, "Kelime; mânâsı veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur."² İnsanlar konuşurken kelimelerin mânâlarını düşünmezler çünkü TOPBAŞ'a göre, "Dil, içselleşerek düşüncenin de önemli bir parçası olmuştur. İnsanların dünyaya geldikleri andan itibaren yaşantıları zihinde bir kayıt gibi biçimlenir ve düşünce oluşur, zamanla çevrede kullanılan dil, bu sürece katılır, dil-düşünce ilişkisi oluşur."³ BAYRAKTAR'a göre, dilbilgisi yetisi; dilin söz dizim kuralları, kelime bilgisi, telaffuz, deyimler, imla ve noktalama kuralları gibi mekanik ve soyut boyuta işaret eder.⁴ Kelime öğretimi, dil öğretiminin temel unsurudur. Bu çalışmada farklı meslek gruplarına ait ortak kelimeler ve onların tarifleri üzerinde durulmuştur. Sözlükleri inceleyen bilim dalı sözlükbilimdir. CRYSTAL, sözlük bilimini "Sözlüklerin kelime dağarcığı (tarihini içeren) üzerine yapılan bütün çalışmalar için anlambilimde kullanılan bir terimdir."⁵ şeklinde tarif etmiştir. Sözlük ise TOPALOĞLU ve KAÇALIN'e göre, "Bir dilin ya da bir dilin bir bölümünün genel olarak veya belirli bir zamanda kullanılan kelime ve deyimlerini umumiyetle alfabe sırasına, bazen de kavram alanlarına göre ele alıp aynı dille tanımlarını yapan, örnek vererek açıklayan veya başka bir dildeki karşılıklarını yazan kitap"⁶ şeklinde tarif edilebilir. Meslekî kelimeler dikkate alındığında terim ve kavram sözlükleri ilk incelenmesi gereken sözlüklerdir. TOPALOĞLU ve KAÇALIN'e göre, "Dil bilgisi, edebiyat, felsefe, coğrafya, tarih, fizik,

¹ Doğan AKSAN, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim-1*, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003), 55.

² Muharrem ERGİN, *Türk Dil Bilgisi*, (İstanbul: Bayrak Yayınları, 2013), 95.

³ Seyhun TOPBAŞ, *Dil ve Kavram Gelişimi*, (Ankara: Kök yayıncılık, 2011), 15.

⁴ Hasan BAYRAKTAR, "Yabancı Dilde İletişimsel Yeterlilik Kavramının Tarihçesi ve Dil Öğretimine Yansımaları", *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* içinde, ed. Aziz KILINÇ ve Abdullah ŞAHİN, (Ankara: Pegem Akademi, 2012), 70.

⁵ David CRYSTAL, *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, (Malden: Blackwell Publishing, 2008), 278.

⁶ Ahmet TOPALOĞLU ve Mustafa S. KAÇALIN, "Sözlük". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* içinde, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2009), 37:398.

kimya ve matematik terimleri sözlüğü birer terim sözlüğüdür. Kavram sözlükleri ise, kelimelerin anlamlarından hareketle onları kavram alanlarına göre alfabetik biçimde veya asıl kavrama yakınlığı bakımından sıralayan sözlüklerdir.”⁷ Terim sözlükleri, bilim ve meslek alanlarında kullanılan temel sözlüklerdir. “Terimlerin Türk bilim hayatında başlı başına bir konu olarak ele alınması Tanzimat hareketiyle başlamaktadır. Türkçe köklere dayanılarak terim üretme işi Cumhuriyet döneminde bilinçli olarak ele alınmağa başlanmış. Terim çalışmalarının ikinci safhası 1960’lı yıllara rastlarken Türk Dil Kurumu, uzmanlarla iş birliği yaparak birçok terim sözlüğü çıkarmıştır. Terim çalışmalarının üçüncü safhasını oluşturan 1990’lı yıllarda ise mevcut terimleri bir araya getirme düşüncesi öne çıkmıştır.”⁸ Terim çalışmaları uzun bir geçmişe dayanmaktadır. “Türklerde, doğu dünyası doğrultusunda gelişmiş eski bir sözlükçülük geleneği vardır. Bunun elimizdeki en eski kanıtı *Dîvânu Lugâti’t-Türk*’tür”⁹

ÇETİNKAYA, okul sözlükleri arasındaki farklılığın sözlük maddelerinin tanımlanırken sözlüğün amacı ve kullanıcıların düzeyleri ön planda tutulmamasından, dilde sıklığı, bilinirliği düşük sözcük kullanılmasından kaynaklandığını ifade etmektedir.¹⁰ Sözlüklere seçilecek kelimeler insanların karşılaştıkları, gündelik hayatlarında kullandıkları kelimeler dikkate alınarak belirlenmelidir. Çalışmada “ormancılık, denizcilik, bankacılık” gibi alanlarda kullanılan kelimeler tercih edilmiştir. Seçilen bölümlerde, her meslekten birden fazla kişiyle görüşülerek mesleklere ait kelimelerin tarifleri alınmıştır. Bu görüşmelerde farklı bölümlerde ortak kelimelerin olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın konusunu bu ortak kelimeleri meydana getirmektedir. Çalışmanın amacı; farklı mesleklerde yer alan ortak kelimeleri belirlemek ve tarif farklılıklarına dikkat çekmektir. Bu kapsamda çalışmanın sorusu; “Farklı mesleklerde yer alan ortak kelimeler nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden görüşme ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yöntemi “belirli bir amaç için yapılan karşılıklı

⁷ TOPALOĞLU ve KAÇALIN, *Sözlük*, 403.

⁸ Hamza ZÜLFİKAR, *Terim Sözlükleri ve Çalışmaları ile İlgili Bibliyografya*, (Ankara: Türk Dil Kurumu), 2006, 2-4.

⁹ Doğan AKSAN, “Türklerde Sözlükçülük, Bugün Türkiye’de Sözlük”, *Kebikeç*, 6. sy. (1998): 115-118.

¹⁰ Bayram ÇETİNKAYA, “Sözlüklerde Tanımlama Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme”, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9, 9. sy. (2014): 395-406.

soru sorma ve yanıtlama süreci” olarak tarif edilmektedir.¹¹ Nitel araştırmalarda kullanılan görüşme yönteminin belirleyici özelliği, görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmaktır.¹² Araştırmanın verilerini toplamak için farklı mesleklerden alan uzmanlarıyla görüşme yöntemi kullanılmıştır. Her bir görüşme yüz yüze yapılmış, ses kaydı veya not alma yolu ile görüşmeler tamamlanmıştır. Görüşülen şahıslardan mesleklerindeki temel kelimeleri tarif etmeleri istenmiştir. Tariflerin güvenilirliğini sağlamak için farklı alan uzmanlarıyla birden fazla görüşülmüş ve tarifler üzerinde çalışılmıştır. Tariflerin kelimeleri en doğru ve eksiksiz şekilde ifade etmesine, kısa ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Bununla ilgili çalışmalar *Mantık Dersleri*¹³ ve *Mantığa Giriş Risaleleri*¹⁴ kitaplarından faydalanılarak yapılmıştır. Mantık, FÂRÂBÎ tarafından “Düşünme yetisini, yanılmanın mümkün olduğu her şeyde doğruya yönlendiren şeyleri kapsayan ve akıl ile çıkarsanma özelliğine/doğasına sahip olan her şeyde yanılmaktan koruyan her şeyi bildiren sanattır.”¹⁵ şeklinde tarif edilmiştir. Bu açıdan, tariflerin ve aktarılmak istenen düşüncenin doğruluğunu sağlamak için mantıktaki beş külliden faydalanılmıştır. ÇÜÇEN, yakın cins ve türsel ayrıma göre yapılan içlemsel tarifi tam tarif olarak ifade etmiştir.¹⁶ Klasik mantıkta “Tam Özsel Tanım”¹⁷ olarak ifade edilen tarif türü beş külliye göre yapılan tarife karşılık gelmektedir.

Çalışmada veriler görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Farklı alanlardan birden fazla uzmanla yüz yüze görüşmeler yapılarak tarifler meydana getirilmiştir. Alan uzmanlarına hazırlık kelimeleri verilerek bu kelimeler ile görüşme başlatılmıştır. Görüşmenin seyrine göre yeni kelimeler eklenmiştir. Bir kelimenin tarifi için bazen birden fazla alan uzmanıyla görüşülmüş bazen de aynı alan uzmanıyla birden fazla kez görüşme yapılmıştır. Bir kelimenin tarifinde zorlanıldığında alan uzmanlarından kelimeyle ilgili temel bilgiler alınarak tarifler meydana getirilmiştir. Tariflerin son hâlleri görüşülen şahıs ve araştırmacı tarafından verilmiştir. Araştırmacı, görüşmelerin dışında değil, doğrudan görüşmeleri yapan, tarif sürecini yöneten bir konumdadır. Mesleklerdeki tariflerin benzerlik ve farklılıkları incelenmiştir.

¹¹ Ali YILDIRIM ve Hasan ŞİMŞEK, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005, 119.

¹² Elif KUŞ, *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*, (Ankara: Anı Yayıncılık), 2009, 87.

¹³ Hasan Ali YÜCEL, *Mantık Dersleri*, (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi), 1961.

¹⁴ Ebû Nasr el-FÂRÂBÎ, *Mantığa Giriş Risâleleri*, müt. Yaşar AYDINLI (İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018).

¹⁵ el-FÂRÂBÎ, *Mantığa Giriş Risâleleri*, 403.

¹⁶ A. Kadir ÇÜÇEN, *Mantık*, (Ankara: Sentez), 2021.

¹⁷ İbrahim EMİROĞLU ve Hülya ALTUNYA, *Örnekleriyle Mantık Sözlüğü*, (İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018), 300.

İSLAMOĞLU ve ALNIAÇIK “Doküman araştırmasında en çok dikkat edilecek husus, o dokümanların tarafsız ve objektif olmalarıdır. Bu sebeple aynı konu ve alanla ilgili değişik belgeleri inceleyip karşılaştırarak tutarlılıkları belirlenmelidir”¹⁸ şeklinde ifade etmektedir. YILDIRIM ve ŞİMŞEK’e göre doküman incelemesi, “Araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Geleneksel olarak doküman incelemesi, tarihçilerin, antropologların ve dilbilimcilerin kullandığı bir yöntem olarak bilinir.”¹⁹

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde görüşmeler neticesinde elde edilen meslekler arası ortak kelimelerin tarifleri verilmiştir. Görüşme sürecinde ortaya çıkan ortak kelimeler ve tarifleri tasnif edilmiştir. Bu şekilde 123 ortak kelimeye ulaşılmıştır. Bu kelimelerin bütün tekrarları eklendiğinde sayı 297’yi bulmaktadır. Bu kelimelerden rastgele seçilen 26 kelime bulunduğu mesleklerdeki tarifleriyle verilmiştir.

1. Acı

Hemşirelik: Ruhi veya dış etkenlerle vücudun dışında, deri bütünlüğünün bozulması neticesinde meydana gelen rahatsız edici his.

Tıp: Hastalık şartı olmaksızın vücuda gelen, olumsuz dış etkenlerden dolayı oluşan rahatsız edici his.

2. Ağrı

Hemşirelik: Vücudun içinde meydana gelen bir bozukluğun verdiği his, hastalık belirtisi.

Tıp: Hastalık, yaralanma sonucu vücudun herhangi bir yerinde oluşan sürekli ya da geçici acı.

3. Anemnez

Hemşirelik: Hastanın özgeçmişinin sorgulanması ve o andaki değerlendirmesinin yapılması.

Tıp: Hastadan hastalık belirtilerini, şikâyetlerini, hastanın öyküsünü dinlemek.

4. Aşı

Bitki ve Tarım: İki farklı bitkiyi birleştirme sanatı.

Hayvanlar: Hastalıklardan korumak amacıyla hastalıkla karşılaşmadan önce vücutta bağışıklık oluşturmak için ağızdan veya zerk etmek yoluyla verilen hastalık

¹⁸ Ahmet Hamdi İSLAMOĞLU ve Ümit ALNIAÇIK, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2014), 216.

¹⁹ YILDIRIM ve ŞİMŞEK, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 119.

etkenlerinin zayıflatılmış veya öldürülmüş hâli ile DNA'sı veya toksini.

Hemşirelik: Hastalıklardan korunmak için ağız ve zerk yoluyla vücuda verilen ölü veya zayıflatılmış mikrop.

5. Basınç

Uzay ve Uçak Sistemleri: *Basınç (Pressure)*: Uçağın farklı bölüm ve parçalarında meydana gelen baskı.

Enerji: 1. Rezervuar alanındaki su düşü farkından kaynaklanan su potansiyelinin türbin içinde oluşturduğu etki.

2. Doğalgazın bulunduğu veya temas ettiği yüzeye yaptığı zorlama.

Meteoroloji: Hava kütlelerinin birim alana uyguladığı kuvvet.

6. Cilt

Baskı Teknolojileri: Kâğıtların dağılmaması için yapılan işçilik.

Dericilik>Tekstil: Derinin en üst katmanı.

7. Dal

Bitki ve Tarım: Gövdede, üzerinde göz ve yaprak bulunduran yıllık veya çok yıllık bitki bölümleri.

Ormancılık ve Ağaç: Gövdeden çıkan ve ağacın taç kısmını oluşturan, olgunlaşmış ve odunlaşmış sürgün.

8. Irgat

Balıkçılık: Ağırlıklı olarak gırgır ağlarının denizden alınması esnasında tel halatın sarıldığı makara sistemi.

Denizcilik: Geminin özellikle baş ve kasara güvertesinde bulunan, çıpanın denize atılmasını ve denizden alınmasını sağlayan alet.

9. İlaç

Eczacılık: Belirli dozlarda, uygun şekilde hazırlanmış insan sağlığına faydalı mamul.

Hayvanlar: Hastalıkların tedavisinde uygulanan, özel hazırlanmış her türlü tıbbi karışım ve müstahzar.

Hemşirelik: Tedavi ve koruma maksatlı kullanılan, ağız, deri ve zerk etmek yoluyla vücuda alınan karışım.

Tip: Kesin tanıya vardıktan sonra hastanın iyileşmesi için verilen tedavi.

10. İltihap

Eczacılık: Vücudun bir parçasının bakteri ve mikroorganizmalar ile ağırlı ve ateşli bir şekilde değişime uğraması.

Hemşirelik: *İltihap (Apse)*: Vücuda giren bakteriyel, enfeksiyonel durumlara sebebiyet veren yaralanmalarda ve vücuda bölgesel olarak yerleşip enfeksiyona sebep olan bakterilerin yol açtığı vücudun tepkimesi olarak o bölgede toplanan oluşum.

11. Kâğıt

Baskı Teknolojileri: Bitkisel veya lif yapısındaki maddelerin mekanik veya kimyevi yollarla elde edilip birleştirilmesiyle oluşan materyal.

Ormancılık ve Ağaç: Lif yapısındaki bitki hücrelerinin su ve elekler yardımıyla keçeleşmesiyle elde edilen mamul.

12. Kaynak

Cevher, Malzeme, Metalürji: İki malzemenin kısmi olarak ergitilerek birleştirilmesi için kullanılan imalat yöntemi.

Bilgi ve Belge Yönetimi: *Elektronik kaynak*: Elektronik çevrede internet, CD gibi bir sistem üzerinden işletilebilen materyal türü.

Danışma kaynakları: Araştırmanın başında başvurulmuş ilk bibliyografya, dizin, el kitabı, sözlük, ansiklopedi gibi kullanıcılara bilgiye ulaşma sürecinde rehberlik eden, tanımlayıcı bilgileri içeren, ödünç verilmeyen kaynak.

Endüstri: Lojistik operasyonlarında kullanılan her bir iş gücü.

13. Kültür

Bitki ve Tarım: Doku ve genleriyle oynanarak geliştirilen bitkiler.

Ormancılık ve Ağaç: İnsan eliyle yapılan ormancılık faaliyetleri.

Doku kültürü: Bitkilerden alınan üretken hücrelerin arınmış besin çevrelerinde fidana dönüştürülmesi.

Tıp: Mikrobun belirli mekânlarda, belirli sıcaklıklarda çoğalması maksadıyla yapılan tanı koyma işlemi.

14. Lif

Dericilik>Tekstil: Eğrilebilir özellikte olan, ince-uzun kesitli ham madde.

Ormancılık ve Ağaç: Odunun yapısında bulunan, yapı taşı selüloz olan, desteklik görevi yapan, uçları kapalı inceuzun hücreler.

15. Mantar

Balıkçılık: *Yüzdürücü (Şamandıra, mantar)*: Mantar, plastik, polyester ya da fiberglas malzemeden üretilen, özellikle durgun ya da az akıntılı akarsularda olta iğnesinin su içinde belirli bir seviyede kalmasını ve balığın yakalandığının haber verilmesini sağlayan yapılar.

Ormancılık ve Ağaç: Üretimi yapılan, yenilebilen veya yenilmeyen, şapkalı olabildikleri gibi oduna arız olarak şapka üretmeyen fakat ciddi tahribatlara sebep olan organizmalar.

16. Nem

Bitki ve Tarım: Bitkilerin hava ve toprakta ihtiyaç duyduğu su miktarı.

Meteoroloji: *Nem (Rutubet)*: Havadaki su buharı miktarının yüzde (%) olarak ifadesi.

17. Ruhsat

Sigortacılık: Araçlarda, araç ve kullanıcısına ait bütün bilgilerin bulunduğu evrak.

Siyaset: Belli bir işin yapılmasına yönelik belli imtiyazlar ve yetkiler tanıyan, belli sorumluluklar getiren, mevzuatla belirtilmiş kişi veya kurumlarca verilen izin.

18. Serum

Eczacılık: Vücuda damar yoluyla verilen, tuz veya şeker oranı vücuda uygun olan sıvı ilaç.

Hayvanlar: Hastalıkların tedavisinde kullanılan değişik içerikli ve çoklukla damar içi uygulanan hacimli sıvı biçimli ilaç.

Hemşirelik: İçinde kimyevi elektrolitler barındıran, vücudun ihtiyacı olduğunda damar içine zerk yoluyla verilen sıvı takviyesi.

19. Sıcaklık

Bitki ve Tarım: Bitkilerin büyüme ve gelişmeleri için bünyelerinde gerçekleşen metabolik faaliyetleri başlatan, enzimleri harekete geçiren enerji.

Meteoroloji: Bir cismin iç enerjisinin bir göstergesi.

20. Sigorta

Bankacılık, Ekonomi, Maliye: Riskin satın alınması.

Lojistik: Oluşabilecek risk öncesinde sigorta şirketine ödenen prim ve oluşan risk sonrasında sigorta şirketi tarafından ödenen tazminat.

Sigortacılık: Oluşabilecek risklere karşı güvence altına alınmak.

Aşkın sigorta: Sigortalanacak yer, araç veya değer bedelinin üstünde gösterilmesi.

Eksik sigorta: Sigortalanacak yer, araç veya değer bedelinin altında gösterilmesi.

21. Şok

Hemşirelik: İnsan vücudunun fiziki, kimyevi, biyolojik etkilere verdiği olağanüstü tepki.

Cevher, Malzeme, Metalürji: *Termal şok*: Malzemenin ani değişen ortam sıcaklığından dolayı anormal derecede esneme veya büzüşmesi ile gerçekleşen ve belli bir süre sonra malzemenin çatlaması ile neticelenen süreç.

22. Tahlil

Hemşirelik: Hastanın tanı ve tedavi sürecinde laboratuvarında yapılan tetkikler.

Tıp: Teşhise gitmekte, anemnez ve muayene sonrasında doktorun yaptırdığı işlemler, testler.

23. Tansiyon

Hemşirelik: Kalbin her atımda damara yaptığı basınca karşılık damarın göstermiş olduğu direnç neticesinde oluşan dalgalanma.

Tıp: Atardamarda kanın damar duvarına yaptığı basınç.

24. Teminat

Bankacılık, Ekonomi, Maliye: *Teminat (Güvence)*: Bir anlaşmada taraflardan birinin öbürüne borcunu ödeyebileceğine, işi tamamlayabileceğine dair gösterdiği kaynak.

Sigortacılık: Sigorta şirketinin satın aldığı risk.

25. Tohum

Bitki ve Tarım: Tozlanma ve döllenme sonrası oluşan, bitkilerin neslini sürdürecektir yeni üretim materyali.

Ormancılık ve Ağaç: Ağaçların çiçek veya kozalaklarında bulunan, yeni bir bitki oluşmasını sağlayan tane, embriyonik bitki taslağı.

26. Vitamin

Beslenme ve Yemek: *Vitamin-mineral*: Hayati vazifeler için biyokimyevi yollarla devreye giren organik bileşikler.

Eczacılık: Vücudumuzun ihtiyacı olan, bağışıklık sistemini güçlendiren, ilaca yardımcı maddeler.

Tıp: Hücrelerin çalışması için gerekli olan kanla taşınan maddeler.

Ortak kelimeler değerlendirildiğinde farklı meslek alanlarında farklı benzerlik oranları görülmüştür. Aşağıdaki tabloya göre “Hemşirelik” mesleği öbür mesleklerle en fazla ortak kelimesi olan meslektir. Mesleklerin ortaklık sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. En fazla meslekle ortaklık kuran meslek ise “Lojistik” mesleğidir. Tabloda sayılar gösterilmiştir.

Tablo 1
Tablo: Ortak kelimeler tablosu

	Arkeoloji, Sanat Tarihi Müze	Balıkçılık	Bankacılık, Ekonomi, Maliye	Baskı Teknolojileri	Beslenme ve Yemek	Bilgi ve Belge Yönetimi	Bitki ve Tarım	Cevher, Malzeme, Metalürji	Denizcilik	Dericilik	Eczacılık	El Sanatları	Elektrik	Endüstri	Enerji	Harita Mühendisliği	Hayvancılık	Hemşirelik	Hukuk	Lojistik	Meteoroloji	Ormancılık ve Ağaç	Restorasyon ve Konservasyon	Sigortacılık	Siyaset	Su Bilimleri	Televizyon, Film, Reklamcılık, Yeni Medya	Tıp	Turizm, Otel, Seyahat	Uzay ve Uçak Sistemleri	Toplam
Arkeoloji, Sanat Tarihi ve Müze								2			1	1				1							8				1				14
Balıkçılık							1		1			1						1				2	1			3					10
Bankacılık, Ekonomi, Maliye					1									1		1			2	2				4	1						12
Baskı Teknolojileri								2		1	1	1								1		3							1		10
Beslenme ve Yemek			1								1			1				2						1				1			7
Bilgi ve Belge Yönetimi								1						1													1				3
Bitki ve Tarım		1								1							1	1			2	9					1	2		1	19
Cevher, Malzeme, Metalürji	2			2		1								1	1			1		1		1							1		11
Denizcilik		1											1	1	1					1			1							2	8
Dericilik				1			1					1					1			1		2									7
Eczacılık	1			1	1								1				3	4		1								5			17
El Sanatları	1	1		1						1								1		1		1									7
Elektrik									1		1			1	8											1	1			1	14
Endüstri			1		1	1		1	1				1		1					10										1	18
Enerji								1	1				8	1							2						1			2	16
Harita Mühendisliği	1		1																								1				3
Hayvancılık							1			1	3							4								4		2			15
Hemşirelik		1			2		1	1			4	1					4											8			22
Hukuk			2																					1	3						6
Lojistik			2	1				1	1	1	1	1		10								1		1					1		21
Meteoroloji							2								2															1	5
Ormancılık ve Ağaç		2		3			9	1		2		1								1								1			20
Restorasyon ve Konservasyon	8	1							1																				1		11
Sigortacılık			4		1														1	1					1						8
Siyaset			1																3					1							5
Su Bilimleri		3											1				4											1			9
Televizyon, Film, Reklamcılık, Yeni Medya	1					1	1						1		1	1															6
Tıp					1		2				5						2	8				1				1					20
Turizm, Otel, Seyahat				1				1												1			1								4
Uzay ve Uçak Sistemleri							1		2				1	1	2						1										8
Toplam	14	10	12	10	7	3	19	11	8	7	17	7	14	18	16	3	15	22	6	21	5	20	11	8	5	9	6	20	4	8	336

Sonuç

Görüşme sürecinde ortaya çıkan ortak kelimeler ve tariflerinin tasnif edildiği bu çalışmada 123 ortak kelimeye ulaşılmıştır. Bu kelimelerin bütün tekrarları eklendiğinde sayı 297’yi bulmaktadır. Kelimeler kendi içlerinde değerlendirildiklerinde, kelimelerin meslekler arasında mana açısından benzerlik ve farklılık barındırdığı görülmüştür. Bu durum disiplinler arası çalışmaların yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yine tarifler incelendiğinde ortak olan bazı kelimelerin bakış açısı veya karşılık olarak değiştiği söylenebilir. Ortak kelimeler, bu bakış açısıyla aşağıdaki tabloda gruplandırılmıştır.

Tablo 2

Ortak kelimelerin mânâ açısından karşılaştırılması

Aynı Mana-Farklı Bakış Açısı				Farklı Mana	
Acı	Dekor	İstifleme	Oda	Soruşturma	Ampul
Ağaç	Depo	Jeneratör	Oksijen	Stok	Batırcı (Kurşun, Ağırlık)
Ağrı	Elleçleme	Kâğıt	Ödem	Tahlil	Film
Akım	Enerji	Kanama	Palet	Tansiyon	Floresan
Akut	Enfeksiyon	Kanun	Pendantif	Taşıyıcı	Göz
Anemnez	Enjektör	Kaplama	Parazit	Tedarikçi	Halka
Anestezi	Evrak	Konteyner	Payanda	Teminat	Hol
Antibiyotik	Eyvan	Kök	Plankton	Tıraş	Işık
Aşı	Fatura	Kronik	Plastik	Tohum	İğne
Balgam	FIFO	Kubbe	Poliçe	Tomurcuk	İlaçlama
Balık	Fırça	Kültür	Raf	Tonoz	Kaynak
Basınç	Forklift	Kündekâri	Reçete	Türbin	Komisyon
Bıçkı	Frekans	Lif	Ruhsat	Tüzel	Mantar
Biz	Gerilim	Lojistik	Selüloz	Vernik	Pilot

Buhar	Gövde	Mahfil	Sensör	Vinç	Plan
Cilt	Hastalık	Mala	Seramik	Vitamin	Rehber
Çevre	Irgat	Malzeme	Serum	Yaprak	Sayım
Çiçek	Islah	Motor	Sıcaklık	Yem	Şok
Dal	İlaç	Mukavemet	Sigorta	Yetiştirici	Talep
Damar yolu	İltihap	Mükellef	Sit		Yayın
Damar	İpotek	Nem	Soğuk zincir		

Ortak kelimeler bir araya getirilirken bazılarının farklı iş veya eşyalar için kullanıldığı fark edilmiştir. Bu sebeple aynı iş veya eşyayı karşılayıp farklı şekilde ifade edilen kelimelerle farklı iş veya eşyayı ifade eden kelimeler gruplandırmıştır. Bunun neticesinde 123 kelimenin 103'ünün (%81) farklı ifade iken 23'ünün (%19) farklı iş veya eşyayı tanımladığı görülmüştür.

Elde edilen kelimeler ve tablolar incelendiğinde farklı meslek alanlarında ortak birçok kelimenin bulunduğu, bunların bazılarının aynı mânâya geldiği, bazılarının farklı mânâlara geldiği, bazılarının ise bakış açısı olarak farklılaştığı görülmektedir. Özellikle aynı mânâya gelse dahi tarif etme şekilleri ve bakış açısı farklı olan kelimeler dikkate değerdir. Bu tür kelimeler, meslekler arası bakış açısının nasıl değiştiğini göstermesi açısından mühimdir.

Kaynaklar

- AKSAN, Doğan. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim-1*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003.
- AKSAN, Doğan. “Türklerde Sözlükçülük, Bugün Türkiye’de Sözlük”. *Kebikeç*, 6. sayı, (1998): 115-118.
- BAYRAKTAR, Hasan. “Yabancı Dilde İletişimsel Yeterlilik Kavramının Tarihçesi ve Dil Öğretimine Yansımaları”. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* içinde, editör Aziz KILINÇ ve Abdullah ŞAHİN, 65-79. Ankara: Pegem Akademi, 2012.
- CRYSTAL, David. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Malden: Blackwell Publishing, 2008.
- ÇETİNKAYA, Bayram. “Sözlüklerde Tanımlama Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme”. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9, 9. sy. (2014): 395-406.
- ÇÜÇEN, A. Kadir. *Mantık*. Ankara: Sentez, 2021.
- EMİROĞLU, İbrahim ve Hülya ALTUNYA. *Örnekleriyle Mantık Sözlüğü*. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018.
- ERGİN, Muharrem. *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları, 2013.
- el-FARÂBÎ, Ebû Nasr. *Mantiğa Giriş Risâleleri*, mütercim Yaşar AYDINLI. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018.
- İSLAMOĞLU, Ahmet Hamdi ve Ümit ALNİAÇIK. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2014.
- KUŞ, Elif. *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2009.
- TOPALOĞLU, Ahmet ve Mustafa S. KAÇALIN. “Sözlük”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* içinde, 37:398-414. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2009.
- TOPBAŞ, Seyhun. *Dil ve Kavram Gelişimi*. Ankara: Kök yayıncılık, 2011.
- YILDIRIM, Ali ve Hasan ŞİMŞEK. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.
- YÜCEL, Hasan Ali, *Mantık Dersleri*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1961.
- ZÜLFİKAR, Hamza. *Terim Sözlükleri ve Çalışmaları ile İlgili Bibliyografya*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2006.